

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

An Approach of Comparative Judgement to the Arrogance Offence in Vinaya Pitaka and the Offences under Thai Law

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรม

ในพระวินัยปิฎกกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย

Phrakru Vajaradhammanuwat Chontawangso Suesat^{1*}, & Viroj Koomkrong²

พระครูวัชรธรรมานุวัตร จันทวโส ชื่อสัตย์^{1*}, & วิโรจน์ คุ่มครอง²

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Phrakru Vajaradhammanuwat
Chontawangso Suesat*

พระครูวัชรธรรมานุวัตร จันทวโส ชื่อสัตย์
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: phaboowertlum@gmail.com

2. Viroj Koomkrong

วิโรจน์ คุ่มครอง
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: koom-krong9@hotmail.com

คำสำคัญ:

การอวดอุตริมนุสสรธรรม, พระวินัยปิฎก,
อาบัติปาราชิก, การวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบ,
CT Model

Keywords:

Arrogance Offence, Vinaya Pitaka,
Pārājika Offense, Comparative
Adjudication, CT Model

Article history:

Received: 08/08/2025

Revised: 10/09/2025

Accepted: 02/11/2025

Available online: 13/02/2026

How to Cite:

Suesat, P. & Koomkrong, V. (2026).
An Approach of Comparative Judgement
to the Arrogance Offence in Vinaya Pitaka
and the Offences under Thai Law. *Journal
Dhamma for Life*, 32(2), 37-49.

ABSTRACT

This research article aims to (1) to examine the concept of falsely claiming superhuman attainments (uttarimanussadhamma) in the Vinaya Pitaka; (2) to study Thai legal principles concerning the offense of fraud against the public; and (3) to propose comparative adjudicative guidelines between the offense of falsely claiming superhuman attainments under the Vinaya Pitaka and the offense of fraud under Thai law. This research employs a qualitative documentary research methodology. Data were collected from the Tipitaka, commentaries, the Thai Penal Code, and relevant academic literature. The data were analyzed and synthesized using content analysis and presented through descriptive writing.

The findings reveal that falsely claiming superhuman attainments refers to asserting spiritual achievements beyond ordinary human states such as jhāna, vimokkha, samādhī, samāpatti, knowledge and insight (ñānadassana), realization of the path and fruit, eradication of defilements, mental liberation, and delight in seclusion without having actually attained them. The origin of this rule is traced to a case in which monks residing near the Vaggumudā River, during a period of famine, falsely claimed spiritual attainments to inspire laypeople's faith. Upon learning of this, the Buddha reprimanded them and promulgated the fourth Pārājika rule, stipulating that any monk who falsely claims superhuman attainments is immediately defeated and expelled from the monkhood. Under Thai law, the offense of fraud is prescribed in Section 341 of the Penal Code, which provides that any person who dishonestly deceives another by false

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

representation or concealment of facts and thereby obtains property shall be liable to imprisonment for a term not exceeding 3 years, or a fine not exceeding 60,000 baht, or both. In aggravated circumstances under Section 342 (3), the penalty may extend to imprisonment not exceeding 5 years, or a fine not exceeding 100,000 baht, or both. The comparative analysis is structured into 4 dimensions: (1) legal status and doctrinal foundations; (2) criteria for determining liability; (3) sanctions and penalties; and (4) integrative remedial measures. The study proposes cooperative mechanisms between the Sangha and state authorities, including the appointment of Vinayadhara experts proficient in both ecclesiastical discipline and secular law to adjudicate such cases. The research culminates in the development of the “CT Model,” a systematic framework for comparative legal-religious analysis and adjudication.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎก (2) เพื่อศึกษาหลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบฐานความผิดระหว่างการอวดอุตริมนุสสรธรรมตามพระวินัยปิฎกกับความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ตั๋วบทกฎหมายอาญา และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และเรียงเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า การอวดอุตริมนุสสรธรรมหมายถึงการกล่าวอ้างคุณวิเศษที่ยิ่งกว่ามนุษย์ทั่วไป เช่น ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคผล การละกิเลส และภาวะจิตหลุดพ้น ทั้งที่ตนมิได้บรรลุจริง อันมีที่มาจากการฉ้อโกงอำพรางใจกลั้วแม่ น้ำว่าคุ่มุทา เมื่อเกิดภาวะข้าวยากหามาแพงจึงกล่าวอวดคุณวิเศษ เพื่อให้คนหลงเกิดความเลื่อมใส พระพุทธเจ้าทรงตำหนิและบัญญัติเป็นอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 ซึ่งมีผลให้ภิกษุผู้กระทำความผิดจากความเป็นภิกษุทันที ในส่วนกฎหมายไทย ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 กำหนดว่า ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริง และได้ทรัพย์สิ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา 342 (3) อาจต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) ฐานความผิดเชิงหลักการและบทบัญญัติ (2) เกณฑ์การตัดสินความผิด (3) บทลงโทษ และ (4) แนวทางการแก้ไขเชิงบูรณาการ โดยเสนอความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และเจ้าหน้าที่รัฐ ผ่านการแต่งตั้งคณะพระวินัยธรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งพระวินัยและกฎหมาย

บ้านเมือง ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด “CT Model” เพื่อใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์ และวินิจฉัยกรณีดังกล่าวอย่างเป็นระบบและสอดคล้องทั้งมิติศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง

บทนำ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อความบริสุทธิ์แห่งพระธรรมวินัยในฐานะกลไกกำกับความประพฤติของภิกษุสงฆ์และธำรงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ความผิดฐาน อวดอุตริมนุสสรธรรม ถูกบัญญัติไว้เป็นอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 ซึ่งเป็นอาบัติร้ายแรงสูงสุดในพระวินัย ส่งผลให้ภิกษุผู้กระทำความผิดขาดจากความเป็นภิกษุโดยเด็ดขาดและไม่อาจอุปสมบทใหม่ได้อีก หลักการดังกล่าวปรากฏอย่างชัดเจนใน พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 1 พระวินัยปิฎก ปาราชิกกัณฑ์ ซึ่งสะท้อนเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในการป้องกันมิให้มีการแสวงหาลาภสักการะหรือประโยชน์ส่วนตนโดยอาศัยการกล่าวอ้างคุณวิเศษอันเป็นเท็จ ในทางเนื้อหา “อูตริมนุสสรธรรม” หมายถึงธรรมอันยิ่งยวดเหนือวิสัยปุถุชน ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรค ผล และพระนิพพาน การกล่าวอ้างว่าตนบรรลุธรรมดังกล่าวทั้งที่รู้อยู่ว่าไม่เป็นจริงย่อมต้องอาบัติปาราชิกตามหลักที่อธิบายไว้ใน พระไตรปิฎก เล่มที่ 4 วินัยปิฎก มหาวิภังค์ และคัมภีร์อรรถกถา เช่น สมันตปาสาทิกา ซึ่งได้ขยายความองค์ประกอบความผิด เจตนา และเงื่อนไขแห่งอาบัติไว้อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าพระวินัยมิได้มุ่งเพียงลงโทษเชิงวินัยเท่านั้น หากยังมุ่งรักษาความน่าเชื่อถือของสถาบันสงฆ์และศรัทธาของสาธุชนโดยรวม ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย การอวดอ้างคุณวิเศษอันเป็นเท็จมิได้มีนัยเฉพาะทางพระวินัย หากแต่ในบางกรณีอาจสัมพันธ์กับการแสวงหาประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากประชาชน การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายความผิดฐานฉ้อโกงตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 และมาตรา 343 ซึ่งมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยเฉพาะกรณีที่มีการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงอันควรบอกให้แจ้ง ความเชื่อมโยงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างกฎหมายศาสนา (พระวินัย) กับกฎหมายของรัฐ (กฎหมายอาญา) ในการกำกับพฤติกรรมที่กระทบต่อสาธารณชน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะแยกส่วน กล่าวคือ งานด้านพระพุทธศาสนามักมุ่งอธิบายองค์ประกอบอาบัติปาราชิกและหลักการทางพระวินัย เช่น งานของพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร (2560) ที่วิเคราะห์อาบัติปาราชิกในเชิงอรรถาธิบาย ขณะที่งานด้านกฎหมายอาญา เช่น กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ (2561) มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงและแนวคำพิพากษาศาล แต่ยังขาดการศึกษาเชิงเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง หลักการ และวัตถุประสงค์ของการลงโทษระหว่างสองระบบกฎหมายดังกล่าว ที่สำคัญจึงอยู่ที่การขาดกรอบวิเคราะห์บูรณาการซึ่งสามารถอธิบาย (1) ความเหมือนและความแตกต่างขององค์ประกอบความผิดระหว่างอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 กับความผิดฐานฉ้อโกง (2) ฐานคิดเชิงปรัชญากฎหมายที่รองรับการลงโทษในแต่ละระบบ และ (3) ผลกระทบเชิงสถาบันต่อคณะสงฆ์และกระบวนการยุติธรรมของรัฐ การศึกษาที่เชื่อมโยงสองมิติอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่

ลุ่มลึกลงไปของกฎหมายศาสนาในสังคมสมัยใหม่ และสามารถเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายหรือเชิงกฎหมายที่เหมาะสมต่อการจัดการปัญหาการอดุตริมนุสสรธรรมในบริบทสังคมไทย ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 ตามพระวินัยปิฎกกับความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไทย เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว และสร้างองค์ความรู้ที่บูรณาการมิติทางศาสนาและกฎหมายของรัฐเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและมีหลักเกณฑ์ทางวิชาการรองรับ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

พระวินัยปิฎกในฐานะระบบกฎหมายภายในคณะสงฆ์

พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 1 และ พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 4 สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระวินัยปิฎกมิได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติทางศาสนา หากแต่สามารถอธิบายได้ในฐานะ “ระบบกฎหมายภายใน” (internal normative legal system) ของคณะสงฆ์ที่มีโครงสร้างบรรทัดฐานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการกำหนดพฤติกรรมต้องห้าม การจำแนกประเภทอาบัติ การวางองค์ประกอบความผิด ตลอดจนการกำหนดผลทางวินัยไว้อย่างครบถ้วนและมีลำดับชั้น ในหมวดอาบัติปาราชิกพระวินัยได้บัญญัติความผิดฐานอดุตริมนุสสรธรรม ซึ่งถือเป็นความผิดร้ายแรงสูงสุด มีผลให้ภิกษุผู้กระทำความผิด “ขาดจากความเป็นภิกษุ” โดยเด็ดขาด ไม่อาจกลับคืนสู่สถานภาพเดิมได้อีก ลักษณะดังกล่าวสะท้อนแนวคิดเรื่องการตัดสิทธิทางสถานภาพ (status deprivation mechanism) ที่มีใช้เพียงการลงโทษเชิงตอบแทน แต่เป็นมาตรการคุ้มครองความบริสุทธิ์ของสังฆะในเชิงโครงสร้าง พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (2560) อธิบายว่า อาบัติปาราชิกทำหน้าที่เป็นกลไกป้องกันการบ่อนทำลายศรัทธาสาธารณะ โดยการตัดขาดสถานภาพของผู้กระทำความผิดออกจากองค์กรสงฆ์อย่างถาวร เพื่อธำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์และความน่าเชื่อถือของสถาบัน ขณะที่พระมหาตณัฐวิวัฒน์ สนั่นจิตโน และฐิติวิมล หมั่นกิจ (2563) วิเคราะห์พระวินัยในฐานะ ระบบนิติศาสตร์ ที่มีโครงสร้างองค์ประกอบความผิดชัดเจน สามารถพิจารณาผ่านกรอบคิดทางกฎหมายสมัยใหม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำภายนอก (actus) เจตนาภายใน (mens) และผลแห่งการกระทำ อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นระบบของพระวินัยในฐานะกฎหมายภายในของคณะสงฆ์อย่างแท้จริง

หลักกฎหมายอาญาไทยเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

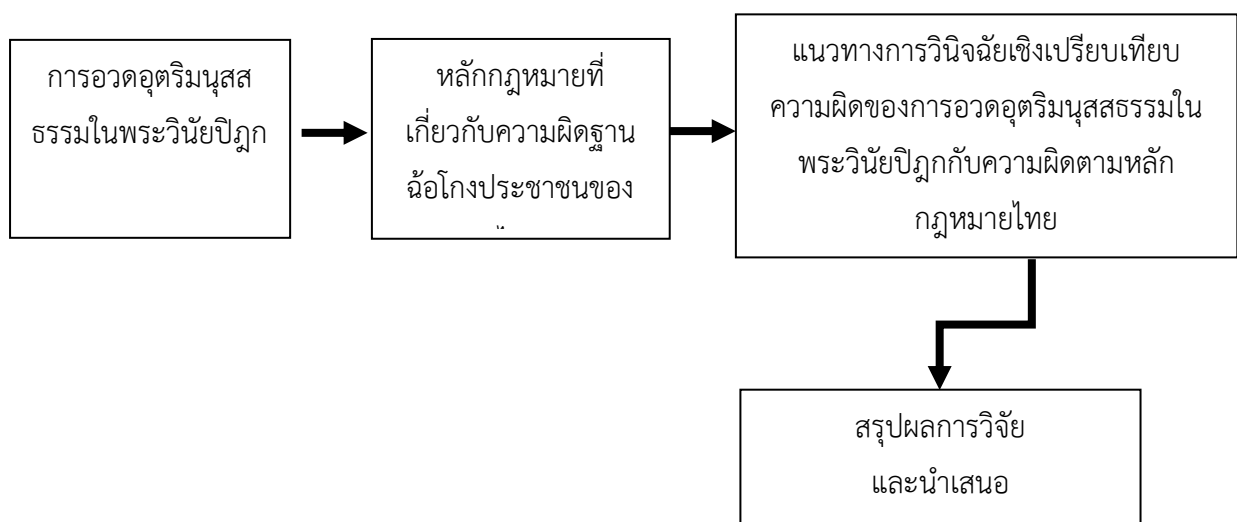
ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีโครงสร้างองค์ประกอบความผิดชัดเจน ประกอบด้วย (1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริง (2) เจตนาทุจริต (3) การหลอกลวงจนผู้อื่นหลงเชื่อ และ (4) การได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์โดยมิชอบ คณิศ นนกร (2560) และหยุด แสงอุทัย (2556) อธิบายว่า โครงสร้างความผิดทางอาญาของไทยต้องพิจารณาองค์ประกอบภายนอก (การกระทำ) และองค์ประกอบภายใน (เจตนา) ควบคู่กัน โดยยึดหลักความครบถ้วนแห่งองค์ประกอบ

ความผิดเป็นเกณฑ์สำคัญ หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ย่อมไม่อาจลงโทษได้ ธงทอง จันทรางศุ (2559) ชี้ให้เห็นบทบาทของกฎหมายอาญาในฐานะกลไกคุ้มครองความสงบเรียบร้อยและความเชื่อมั่นของสาธารณชน กล่าวคือ กฎหมายอาญาได้มุ่งลงโทษเพื่อการตอบโต้เท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ธำรงรักษาความไว้วางใจของสังคมต่อระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2563) เน้นถึงความจำเป็นของความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองเสรีภาพทางศาสนา ซึ่งมีนัยสำคัญอย่างยิ่งในกรณีที่เกิดเหตุการณ์แห่งความผิดเกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางความเชื่อทางศาสนา

แนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ทางจิตวิญญาณและความไว้วางใจสาธารณะ

สุเชาว์ พลอยชุม (2562) เสนอว่า ความซื่อสัตย์ทางจิตวิญญาณเป็นรากฐานของความน่าเชื่อถือของสถาบันสงฆ์ การอวดอุตริมนุสสรธรรมจึงมิใช่เพียงความผิดเชิงวินัยส่วนบุคคล หากแต่กระทบต่อทุนทางศรัทธา (religious legitimacy capital) ของสถาบันสงฆ์ในระดับโครงสร้าง เพราะศรัทธาของสาธารณชนคือฐานรองรับความชอบธรรมขององค์กรทางศาสนา แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองความไว้วางใจของประชาชนในกฎหมายอาญา ซึ่งถือว่าการหลอกลวงที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของสังคมในวงกว้างย่อมมีความร้ายแรงมากกว่าการหลอกลวงในระดับปัจเจกบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทั้งพระวินัยปิฎกและกฎหมายอาญาไทยต่างมีจุดร่วมในเชิงโครงสร้าง คือ การคุ้มครอง ความไว้วางใจ ในฐานะคุณค่าหลักของระบบ ไม่ว่าจะเป็นความไว้วางใจต่อสถาบันสงฆ์หรือความไว้วางใจต่อความสัมพันธ์ทางกฎหมายในสังคมโดยรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎก
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนของไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย

สมมติฐานการวิจัย

การอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกมีโครงสร้างองค์ประกอบความผิดที่สามารถเทียบเคียงกับองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาไทยได้ แม้บทลงโทษจะแตกต่างกันในเชิงสภาพบังคับ แต่มีหลักการร่วมกันคือการคุ้มครองความสุจริตและความไว้วางใจของสังคม การพัฒนารอบวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกรณีกบฏหลอกลวงประชาชน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเอกสาร (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์คั่นคว่าจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จากหนังสือเอกสารและบทความทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎก หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนของไทย และนำเสนอแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย เพื่อใช้ประกอบการวิจัย โดยรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย 2) วรรณคดีแปล ปกรณวิเสส และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดลำดับความสำคัญ และตรวจสอบความสอดคล้องกับคัมภีร์พระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย

3. วิเคราะห์ เรียบเรียง และนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายเชิงพรรณนา
4. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
5. ปรับปรุง แก้ไข เรียบเรียงตามคำแนะนำ และนำเสนอผลงาน

ผลการวิจัย

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบฐานความผิดการอวดอุตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎหมายไทย ได้แก่ 1) ฐานความผิดเชิงหลักการอาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ว่า ภิกษุอวดอุตริมนุสสธรรมต้องอาบัติปาราชิก คำว่า อุตริมนุสสธรรมคือ ธรรมที่ล่วงเลยพหุมนุษย์เช่น ฌาน และวิโมกข์ เป็นต้น ภิกษุมีเจตนาอวดอ้างเป็นมหาโจรอันดับหนึ่งในโลก มีองค์การอวด 3 ประการ คือ ก่อนพูดก็รู้ว่า เรากำลังพูดเท็จ กำลังพูดก็รู้ว่า เรากำลังพูดเท็จ และพูดแล้วก็รู้ว่า เราพูดเท็จแล้ว และกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสาร สิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ 2) ฐานความผิดเชิงบทบัญญัติพระพุทธรูปทรงบัญญัติว่า ภิกษุใดกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หากสงสัยว่ามีได้ มีสมุฏฐาน 3 อย่าง คือ เกิดทางกายกับจิต มิใช่เกิดทางวาจา เกิดทางวาจากับจิต มิใช่เกิดทางกาย และเกิดทางกายวาจากับจิต มีต้นบัญญัติมาจากภิกษุจำพรรษาอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำวคฺคมุทา เมื่อข้าวยากหมากแพงจึงอวดอุตริมนุสสธรรมเพื่อให้ประชาชนเลื่อมใส พระพุทธรูปทรงทราบแล้วตรัสห้ามแล้วจึงบัญญัติสิกขาบทไม่ให้ภิกษุอวดอุตริ มนุสสธรรม ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงในมาตรา 341 องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ผู้กระทำ คือ ผู้ใด การกระทำ คือการหลอกลวง โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อเท็จจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง กรรม คือ ผู้อื่น และผล คือ ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงเชื่อ มีความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่น โดยผู้กระทำได้ทรัพย์สินไป และมีการทำ/ถอน/ทำลายเอกสาร สิทธิ และองค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59 และเจตนาพิเศษ (โดยทุจริต)

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบเกณฑ์การตัดสินความผิดการอวดอุตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎหมายไทย ได้แก่ 1) เกณฑ์การตัดสินเชิงหลักการคือ ภิกษุอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ได้แก่ประกาศหรือบอกขาย หยิง บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ทั้งที่ตนก็รู้พอสืบคำกล่าวอวดคุณวิเศษของภิกษุนั้น จะมีผู้ชักถามคำกล่าวอวดนั้นโดยประการใด ๆ หรือไม่ก็ตาม ภิกษุนั้นต้องอาบัติปาราชิกแล้ว เป็นเสมือนมหาโจรที่หลอกลวงชาวโลก เป็นคนขโมยคุณวิเศษหรือคุณธรรมของคนอื่น ไม่ควรที่จะดำรงในสมณเพศเป็นภิกษุอีกต่อไป และประมวลกฎหมายอาญานั้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 45 ได้บัญญัติว่า ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาการกระทำความผิดของภิกษุเกี่ยวกับทรัพย์สินก็เปรียบเสมือนกรณีเจ้าพนักงานกระทำความผิด เพราะภิกษุเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่าประชาชนธรรมดา 2) เกณฑ์การตัดสินเชิงบทบัญญัติ โดยการอวดอุตริมนุสสธรรมหมายถึง ธรรมอันวิเศษ ธรรมของมนุษย์อันยิ่งทั้ง 10 ประการได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส และความยินดีในเรือนว่าง ด้วยการกล่าวอ้าง หรือการอวดอ้าง หรือการบอกกล่าวให้แก่ผู้อื่นได้ทราบ พระพุทธเจ้าทรงปรับอาบัติปาราชิกแก่ภิกษุนั้น ขาดจากความ เป็นภิกษุทันที และความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 341 เป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อมูลซึ่งควร

บอกให้แจ้ง และการหลอกลวงดังกล่าวได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกลอกลวงตามพระวินัย คือ การถือเอาทรัพย์สินที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยกุสาวหาร ย่อมมีความผิด เช่น ภิกษุหลอกลวงให้ประชาชนร่วมกันบริจาคเงินสร้างวัดหรือสร้างอุโบสถ แต่จริง ๆ ไม่มีการสร้าง กลับเอาเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบบทลงโทษความผิดการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎหมายไทย ได้แก่ 1) บทลงโทษเชิงหลักการภิกษุกล่าวอวดอ้างคุณวิเศษในลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องอาบัติปาราชิก เช่น กลุ่มที่ 1 ภิกษุกล่าวเท็จถึงอดีตว่าผมเข้าฌานที่ 1 ได้แล้วโดยชี้แจงว่าในกรณีของภิกษุผู้พูดแล้วต้องอาบัติปาราชิก คือ ก่อนพูดภิกษุมีความรู้ตัวว่า เราจักพูดเท็จ ขณะที่กำลังพูดอยู่ก็รู้ตัวว่า เรากำลังพูดเท็จ เมื่อพูดแล้วก็รู้ตัวว่า เราพูดเท็จแล้ว อำพรางความเห็นนั้น อำพรางความพองใจนั้น อำพรางความชอบใจนั้น และอำพรางความประสงค์นั้นโดยอาการต่าง ๆ ทำให้ภิกษุนั้นต้องอาบัติปาราชิก และกฎหมายอาญาในกรณีฉ้อโกงก็จะเป็นว่า ผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าเป็นเท็จ และต้องการหลอกลวงให้เชื่อ เพื่อให้โอนซึ่งทรัพย์สิน หรือมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริง แต่ปกปิดข้อความนั้นไว้ ส่วนเจตนาพิเศษโดยทุจริตก็เหมือนกับความผิดฐานอื่น

2) บทลงโทษเชิงบทบัญญัติในการอวดอุตริมนุสสรธรรมตามความประสงค์ข้ออื่นๆ แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มที่ 3 ที่พูดอวดอุตริมนุสสรธรรมในกรณีของพระภิกษุรูปหนึ่งพูดอวดอุตริมนุสสรธรรมแก่พระภิกษุรูปหนึ่ง ภิกษุนั้นพูดว่า ผู้มีอายุ ผมละสังโยชนได้ พูดแล้วเกิดความไม่สบายใจ พระพุทธเจ้าทรงพระวินิจฉัยชี้ขาดว่า ต้องอาบัติปาราชิกเป็นต้น และความผิดฐานนี้มียศประกอบความผิดเช่นเดียวกับความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 เพียงแต่กรรมของการกระทำคือ ประชาชนเท่านั้น ดังนั้นการที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 341 หรือ 343 นั้นอยู่ที่เจตนาของผู้กระทำว่า เจตนาจะหลอกลวงผู้อื่น และเพียงแต่มีผู้ใดผู้หนึ่งในบรรดาประชาชนทราบและหลงเชื่อจนทำให้ผู้กระทำได้ทรัพย์สินไป ผู้กระทำจะได้ทรัพย์สินไปจากบุคคลคนเดียวก็ตาม ก็ย่อมเป็นความผิดสำเร็จฐานฉ้อโกงประชาชนแล้ว

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบการแก้ไขความผิดการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎหมายไทย ได้แก่ 1) การแก้ไขเชิงหลักการในความผิดการอวดอุตริมนุสสรธรรมมีการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยการแต่งตั้งคณะพระวินัยธรผู้มีความชำนาญในการวิเคราะห์ และวินิจฉัย คือ รู้จักอาบัติ รู้จักอนาบัติ รู้จักลหุกาบัติ และรู้จักครุกาบัติเป็นต้น พระวินัยธรผู้ที่จะวินิจฉัยอธิกรณ์จะต้องรู้พระวินัย และกฎหมายบ้านเมือง ไม่มีอคติในขณะตัดสินคดีความ ไม่ดุด่า ไม่พูดชวนวิวาท เป็นผู้ที่เคารพธรรม เคารพวินัย เคารพบุคคล เคารพสถานที่ ไม่เห็นแก่ อำิสสินจ้าง ไม่ตัดสินด้วยความผลุนผลัน มีสติสัมปชัญญะพิจารณาแต่ละคดีอย่างละเอียดละออ เป็นผู้ฉลาดในการซักถามทั้งโจทก์ และจำเลย ทั้งมีส่งเสริมให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีบทกฎหมายที่ใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดพระวินัยคืออาบัติปาราชิกทั้ง 4 ข้อ และการละเมิดกฎหมายต่างๆ เพื่อดูแลปกป้องพระศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การแก้ไขเชิงการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลังจากพ้นโทษ ฉะนั้นเมื่อภิกษุต้องอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 คือ การอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนแล้วสึกออกมาเป็นฆราวาส ถ้ามีโทษทางกฎหมายบ้านเมืองก็รับโทษทางกฎหมายบ้านเมืองเรียบร้อยแล้วก็ยังสามารถรักษาศีล 5 ศีล 8 และศีล 10 ได้ตามปกติ และยังสามารถบรรลุนิพพานตั้งแต่วินาทีแรก พระสัทธาคามิ และอนาคามีได้สามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ได้ตามปกติ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรูปธรรมกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการอวดอุตริมนุสสรูปธรรมในพระวินัยปิฎก (2) เพื่อศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนของไทย และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดทั้งสองระบบ ผลการศึกษาสามารถอภิปรายตามกรอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

การอวดอุตริมนุสสรูปธรรมในพระวินัยปิฎก

ผลการศึกษาพบว่า การกล่าวอ้างคุณวิเศษอันไม่มีในตนเป็นความผิดอาบัติปาราชิกข้อที่ 4 ตาม พระวินัยปิฎก ซึ่งมีผลให้ภิกษุขาดจากความเป็นภิกษุโดยทันที โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏความเสียหายทางทรัพย์สินหรือผลกระทบเชิงรูปธรรมอื่นใด หลักเกณฑ์ดังกล่าวสะท้อนฐานคิดของพระธรรมวินัยที่มุ่งคุ้มครอง ความบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ และ ศรัทธาของสาธุชน เป็นสำคัญ อันเป็นคุณค่าหลักของระบบกฎหมายศาสนาผลการศึกษา สอดคล้องกับงานของพระพรหมปิฎก อุทโย และคณะ (2565) ที่วิเคราะห์องค์ประกอบการวินิจฉัยการอวดอุตริมนุสสรูปธรรม โดยเน้นการพิจารณาการกล่าวอ้าง (วาจา) และเจตนาเป็นสาระสำคัญของความผิด กล่าวคือ หากมีการแสดงออกถึงการอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีจริงโดยมีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจเช่นนั้น ย่อมครบองค์ประกอบแห่งอาบัติ แม้ยังไม่เกิดผลเสียหายภายนอก ขณะเดียวกัน พระมหาสำราญ ฐานุตตโม และสมบัติ อรรถพิมล (2567) ชี้ให้เห็นว่า หลักเจตนา (เจตนาจิต) เป็นหัวใจสำคัญในการพิจารณาความรับผิดทางพระวินัย ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่า แม้พระวินัยจะไม่กำหนดเงื่อนไขเรื่องความเสียหายเชิงทรัพย์สิน แต่การพิจารณาความผิดยังคงตั้งอยู่บนฐานเจตนาทางจิตของผู้กระทำเป็นสำคัญ ดังนั้น ระบบพระวินัยจึงมีลักษณะเป็น กฎหมายเชิงสถานภาพและจริยธรรม ที่มุ่งรักษาความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ มากกว่าการเยียวยาความเสียหายเชิงทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย

ในส่วนของกฎหมายไทย ผลการศึกษาพบว่า ความผิดฐานฉ้อโกงตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 กำหนดองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริง (2) เจตนาทุจริต และ (3) ผลคือผู้เสียหายหลงเชื่อและยินยอมมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้กระทำ ความผิดจะสำเร็จได้ต่อเมื่อครบองค์ประกอบทั้งการกระทำและผล ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนววิเคราะห์ของกิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ (2561) ที่เสนอว่าการตีความความผิดฐานฉ้อโกงต้องพิจารณาองค์ประกอบอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างการหลอกลวงกับการได้ทรัพย์สิน หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ย่อมไม่อาจลงโทษทางอาญาได้ ในอีกด้านหนึ่ง ชาญชัย แสงศักดิ์ (2563) เสนอว่า การบังคับใช้กฎหมายในบริบทที่เกี่ยวข้องกับศาสนาต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน และเสรีภาพในการนับถือศาสนา ผลการศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่า

แม้การอวดอุตริมนุสสรธรรมจะเป็นความผิดร้ายแรงในพระวินัย แต่ในทางกฎหมายของรัฐ การจะถือเป็นความผิดอาญาต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเข้าข่ายองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง มิฉะนั้นอาจกระทบต่อเสรีภาพทางศาสนาเกินสมควร กล่าวได้ว่า ระบบกฎหมายอาญาเป็น กฎหมายเชิงผลและการคุ้มครองสิทธิ ที่เน้นการคุ้มครองทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหลัก

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบ

แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างพระวินัยกับกฎหมายอาญา สามารถอธิบายได้โดยพิจารณาจากฐานคิด หลักองค์ประกอบความผิด และลักษณะบทลงโทษของแต่ละระบบกฎหมาย ซึ่งสะท้อนความแตกต่างเชิงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างชัดเจน กล่าวคือ พระวินัยในพระพุทธศาสนามีรากฐานอยู่บนหลักศีลธรรมและสถานภาพของความเป็นภิกษุ มุ่งรักษาความบริสุทธิ์ ความน่าเชื่อถือ และความเรียบร้อยของสังฆะเป็นสำคัญ ดังปรากฏในพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ใช้อ้างอิงกันในประเทศไทย ภายใต้กรอบของพระพุทธศาสนา ขณะที่กฎหมายอาญาของรัฐมีฐานคิดอยู่บนการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน โดยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความแตกต่างดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความต่างเชิงปรัชญาระหว่างกฎหมายศาสนาซึ่งมุ่งรักษาคุณธรรมและสถานภาพภายในองค์กรศาสนา กับกฎหมายของรัฐซึ่งมุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและสิทธิของเอกชน

ในส่วนขององค์ประกอบความผิด พระวินัยมิได้กำหนดให้ต้องเกิดความเสียหายทางทรัพย์สินอย่างเป็นทางการ เพียงแต่มีการกล่าวอ้างคุณวิเศษหรือคุณธรรมชั้นสูงที่ตนมิได้บรรลุโดยเจตนา ก็ถือเป็นความผิดร้ายแรงถึงขั้นอาบัติปาราชิกทันที เพราะถือว่าเป็นการบ่อนทำลายความศรัทธาและความบริสุทธิ์ของสังฆะ ตรงกันข้ามกับกฎหมายอาญาฐานฉ้อโกง ซึ่งต้องพิสูจน์ให้ได้ครบทั้งพฤติการณ์หลอกลวง เจตนาทุจริต และผลคือการได้ทรัพย์สินหรือประโยชน์โดยมิชอบจากผู้เสียหาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญาให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อทรัพย์สินและสิทธิของบุคคลภายนอก ในขณะที่พระวินัยให้ความสำคัญกับความจริงแท้และสถานภาพภายในหมู่สงฆ์เป็นหลัก

สำหรับลักษณะบทลงโทษ ความแตกต่างยิ่งเห็นได้ชัด พระวินัยกำหนดโทษในลักษณะของการสิ้นสุดสถานภาพความเป็นภิกษุ กล่าวคือ เมื่อกระทำอาบัติปาราชิกแล้ว ย่อมขาดจากความเป็นภิกษุโดยทันที เป็นการลงโทษเชิงสถานภาพ มิใช่โทษทางกายภาพหรือทรัพย์สิน ส่วนกฎหมายอาญาเป็นการลงโทษโดยรัฐ อาศัยอำนาจบังคับตามกฎหมาย เช่น โทษจำคุกหรือปรับ ซึ่งเป็นมาตรการที่กระทบต่อเสรีภาพหรือทรัพย์สินของผู้กระทำ ความผิดโดยตรง ความแตกต่างนี้สะท้อนบทบาทของรัฐในฐานะผู้ผูกขาดอำนาจการลงโทษในทางโลก

ในทางปฏิบัติ เมื่อพฤติการณ์เดียวกันอาจเข้าข่ายทั้งอาบัติปาราชิกตามพระวินัยและความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญา แนวทางที่เหมาะสมควรเป็นการบูรณาการโดยเคารพหลักแยกขอบเขตอำนาจ กล่าวคือ คณะสงฆ์ดำเนินการตามกระบวนการทางพระวินัยในส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพความเป็นภิกษุ ขณะที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินของ

ประชาชน การประสานความร่วมมือเช่นนี้จะช่วยป้องกันความซ้ำซ้อน ลดความขัดแย้งเชิงอำนาจ และยังคงรักษาหลักการพื้นฐานของแต่ละระบบกฎหมายไว้อย่างเหมาะสม อันเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับโครงสร้างสังคมไทยซึ่งให้ความสำคัญทั้งต่อสถาบันศาสนาและระบบกฎหมายของรัฐควบคู่กันไป

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการเสพเมถุนกับความผิดตามหลักกฎหมายไทย ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดังนี้ การเสพเมถุนในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นถือเป็นการประพฤติดินวินัยอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะในหมู่ภิกษุสงฆ์ ซึ่งตามพระวินัยปาฏิโมกข์จัดให้การเสพเมถุนเป็นอาบัติปาราชิก คือความผิดที่ต้องขาดจากความเป็นภิกษุทันที ไม่มีการยกเว้นหรือผ่อนปรน ความหมายของเมถุนในบริบทพระวินัยไม่ได้จำกัดเฉพาะเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเท่านั้น แต่รวมถึงพฤติกรรมทางเพศทุกรูปแบบที่เป็นการเสพกาม โดยมุ่งเน้นไปที่การตัดขาดจากกิเลสทางกายและใจ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของเพศบรรพชิต การละเมิดในส่วนนี้ถือเป็นการทำลายวินัยที่เป็นรากฐานของการประพฤดิพรหมจรรย์ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย พบว่าความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเสพเมถุน ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ผิดประเวณี การมีเพศสัมพันธ์กับผู้เยาว์ หรือการกระทำอันลามก โดยความผิดเหล่านี้มีโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่กรณี และยังมีข้อกำหนดเรื่องความยินยอม อายุของผู้เสียหาย และสถานะของผู้กระทำผิด เช่น เป็นผู้ปกครองครู หรือพระภิกษุ ซึ่งอาจมีบทลงโทษหนักขึ้นตามกฎหมายอาญา มาตรา 276, 277, 279 และ 285 เป็นต้น จุดแตกต่างสำคัญระหว่างพระวินัยกับกฎหมายไทยคือ วัตถุประสงค์และฐานความคิด พระวินัยมุ่งรักษาความบริสุทธิ์ของจิตใจและการครองตนในเพศบรรพชิตเพื่อความปลอดภัยจากวิญญูสงสาร ขณะที่กฎหมายไทยมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นแม้จะมีลักษณะของการห้ามคล้ายคลึงกัน แต่หลักการพื้นฐานของการบัญญัติกฎหมายต่างกันโดยสิ้นเชิง

ผลการศึกษายังพบว่า การวินิจฉัยความผิดในพระวินัยนั้นใช้หลักฐานจากพระพุทธวจนะและอรรถกถา โดยละเอียด โดยยึดเจตนา พฤติกรรม และผลที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ส่วนในทางกฎหมายไทยใช้หลักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยต้องยึดหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัดจากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการให้ความรู้เรื่องพระวินัยแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทและข้อห้ามของเพศบรรพชิตในสังคมไทย อันจะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และรัฐในการธำรงวินัย และยกระดับคุณธรรมในสังคม โดยไม่ละเลยหลักนิติธรรมและสิทธิเสรีภาพของประชาชนกล่าวโดยสรุป การวินิจฉัยความผิดการเสพเมถุนตามพระวินัยมีความละเอียด ลึกซึ้ง และมีรากฐานทางจริยธรรมสูง ในขณะที่กฎหมายไทยใช้หลักกฎหมายแบบโลกียวิสัยเพื่อรักษาระเบียบของสังคม ทั้งสองระบบมีความจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสามารถเกื้อหนุนกันได้หากมีความเข้าใจและเคารพในบทบาทของกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรรมการมหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรนำแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมกับความผิดหลักกฎหมายไทยมาประยุกต์ใช้กับปฏิบัติในชีวิตประจำวันพระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนเข้าใจถึงแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมกับความผิดหลักกฎหมายไทยอย่างลึกซึ้ง

2. ควรมีหน่วยงานคอยดูแล และให้ความรู้เรื่องแนวทางการวินิจฉัยเชิงเปรียบเทียบความผิดของการอวดอุตริมนุสสรธรรมกับความผิดหลักกฎหมายไทยเพื่อความเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อบูรณาการการลงโทษการอวดอุตริมนุสสรธรรมตามพระวินัยปิฎกกับกฎหมายอาญาไทยในการจัดการปัญหาความผิดทางอาญาของพระสงฆ์ในประเทศไทย

2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบการอวดอุตริมนุสสรธรรมด้านจิตวิทยาและการปรับตัวทางสังคม ของอดีตพระภิกษุที่ต้องโทษอาบัติปาราชิกกับผู้กระทำผิดอาญาหลังจากได้รับการลงโทษ

3. การพัฒนาแนวทางเชิงบูรณาการเพื่อฟื้นฟูและคืนคนดีสู่สังคมไทยหลังจากพ้นโทษในการอวดอุตริมนุสสรธรรมตามพระวินัยและกฎหมาย ศึกษากรณีความผิดร้ายแรงทางพระวินัยและอาญา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 1 พระวินัยปิฎก ปาราชิกกัณฑ์. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. (2561). การตีความความผิดฐานฉ้อโกงในบริบทสังคมไทย. วารสารกฎหมายอาญา, 35(2), 1–25.
- คณิต ณ นคร. (2560). กฎหมายอาญา ภาคความผิด. วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2563). เสรีภาพในการนับถือศาสนากับการบังคับใช้กฎหมายอาญา. วารสารนิติศาสตร์, 49(3), 45–68.
- ธงทอง จันทรางศุ. (2559). หลักกฎหมายอาญากับการคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน. วิญญูชน.
- ประมวลกฎหมายอาญา. (2499). ราชกิจจานุเบกษา, 73(95 ฉบับพิเศษ), 1–73.
- พระครูอุทุมพร กิตติคุณ (เลื่อน ภูมิโร), โกเมศ ขวัญเมือง, และพระสิทธินิติธาดา (ชลชัยโชติหุตโต). (2567). การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบพระธรรมวินัยของพระภิกษุกรณีตียปาราชิกตามหลักพุทธศาสนา

- เถรวาท และความรับผิดชอบของบุคคลในความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 7(4), 418–426.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ 1. (ม.ป.ป.). *วินัยปิฎก มหาวิภังค์*. มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ 4 *วินัยปิฎก มหาวิภังค์*. (2539). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปราบศึก อุทัย, พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนฺตเสโน, และพระมหาจีระวัฒน์ กนฺตวณฺโณ. (2565). เกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสรรมตามหลักการในพระไตรปิฎก. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(3), 185–200.
- พระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร. (2560). แนวคิดเรื่องอาบัติปาราชิกในพระวินัยปิฎก. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 24(1), 12–30.
- พระมหาสำราญ ฐานุตฺโตโม, และสมบัติ อรรถพิมล. (2567). การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของพระภิกษุวิกลจริตที่กระทำความผิดตามพระธรรมวินัย และความรับผิดชอบของบุคคลวิกลจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 7(4), 237–251.
- พระมหาตันฑ์ฐวัฒน์ สนฺตจิตฺโน (ถ้าวาปี), และจิตติวิสุต หน้ํนํกจ. (2566). นิติศาสตร์ในพระวินัยปิฎก. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(1), 81–99.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *อรรถกถาพระวินัยปิฎก (สมันตปาสาทิกา)*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2564). *พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2562). ความซื่อสัตย์ทางจิตวิญญาณกับความน่าเชื่อถือของสถาบันสงฆ์ไทย. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 26(2), 55–78.
- หยุด แสงอุทัย. (2556). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chansamorn, S. (2021). Principles of considering punishment for disciplinary offenders according to Buddhist precepts and criminal offences according to the Penal Code: A comparative study of similarities and differences. *Journal of Graduate Studies, Mahamakutrajavidyalaya University*, 19(2), 249–263.
- Suriyo, P. S., Sinprasitkul, W., Thongnun, C., Chunu, C., & Hemrangsee, J. (2021). Legal problems concerning the renunciation of monastic vows due to criminal offences. *Journal of Buddhist Anthropology*, 6(2), 143–159.